

Hollands Glorie-kapitalisme: hoe de familie Van der Vorm geld verdient en wat weggeeft

Posted on 29 maart 2023 by Menno Tamminga

Je hebt kapitaalkrachtige Nederlandse investeerders. Je hebt publiciteitsschuwe investeerders. En je hebt HAL, goed voor zo'n 13 miljard euro beleggingen, wortels in Rotterdam en met een voorliefde voor investeringen in klassieke Hollands Glorie. Denk aan: baggeren (Boskalis), scheepswerven (IHC), scheepvaart (rederij Anthony Veder) en opslag van olie en andere grondstoffen (Vopak). Soms bezit HAL alle aandelen, zoals bij Boskalis, bij andere, zoals de beursgenoteerde Vopak, zit HAL in een minderheidspositie, maar groot genoeg om dominant te zijn.

Holland Amerika Lijn?

Als u denkt: HAL, de Holland Amerika Lijn toch?, dan zit u er dichtbij. De investeringsmaatschappij dateert zijn geboorte in 1873 toen in Rotterdam de Nederlandsch-Amerikaansche Stoomvaart-Maatschappij werd opgericht. Later de Holland Amerika Lijn. Nog weer later een cruisemaatschappij.

In 1989 verkocht de toenmalige topman Nico van der Vorm de cruiseschepen en de naam Holland America Line voor een miljard gulden. Met de opbrengst startte hij HAL als investeringsmaatschappij. Nu is de waarde van HAL zo'n 13 miljard euro. Zijn zoon, Martijn (1958), leidde de HAL 25 jaar en houdt nu nog een oogje in het zeil bij het familievermogen als president-commissaris.

Invloed op Nederland

Ondernemende particuliere miljardeninvesteerders à la HAL zijn schaars in Nederland. Ze zijn geen passieve beleggers zoals de pensioenfondsen en verzekeraars. Achter de schermen heeft HAL met zijn investeringen invloed op de economische toekomst van Nederland. Invloed op twee manieren: bij reddingsacties voor bedrijven in problemen en bij de selectie van grote, nieuwe investeringen.

Eerst de reddingsacties. Twee jaar geleden stak HAL samen met andere financiers en de overheid geld in de scheepswerf IHC. Daarmee steunde HAL gespecialiseerder industriële werkgelegenheid. Maar HAL is geen weldoener. De hulp was eigen belang. IHC bouwt gespecialiseerde schepen voor baggerbedrijven zoals Boskalis, de grootste belegging van HAL.

Iqip, Coolblue

Afgelopen maand heeft HAL nog een keer geholpen, want het ging nog steeds niet goed met IHC. HAL kocht een dochterbedrijf van IHC, genaamd Iqip in Sliedrecht. Iqip levert funderings- en installatie-apparatuur voor onder meer offshore windparken. Niet toevallig is de aanleg van windparken een mondiale markt waarop ook Boskalis heel actief is.

De tweede manier waarop HAL invloed heeft, zijn de investeringen. HAL is bijvoorbeeld mede-eigenaar van webwinkel Coolblue, die daardoor sneller kon expanderen. Vorig jaar heeft de investeerder ook een belang gekocht in de profijtelijke hightech industrie rondom Eindhoven. HAL kocht een groot pakket aandelen in Prodrive, een cruciale toeleverancier van de zeer winstgevende chipmachinefabrikant ASML in Veldhoven.

De invloed van HAL zou zelfs nog verder kunnen reiken. HAL is ook eigenaar van *Het Financieele Dagblad*. Een poging om politieke invloed te krijgen? Het *FD*

vermeldt trouw bij berichtgeving over HAL dat men eigenaar is van de krant, maar verder is van politieke ambities voor de lezer niks te merken. Of het moet zijn dat Boskalis-topman Peter Berdowski zijn ongenoegen over het ondernemingsklimaat, dat onlangs een kleine politieke storm veroorzaakte, als eerste in het *FD* ventileerde.

Al is de politieke invloed dan wellicht indirect, de financiële invloed van een investering van HAL is heel concreet. Oprichter Pieter Zwart van Coolblue staat mede dankzij HAL in de Quote-500 van rijkste Nederlanders op nr 40 (1,3 miljard euro). De twee oprichters van ASML-leverancier Prodrive staan erin met elk 170 miljoen euro. Kunstverzamelaar Hans Melchers (museum More, Ruurlo/Gorssel) staat met 2,6 miljard euro op nummer 11 in de Quote-500. Hoe werd hij écht rijk? 'Ik ben in 1985 begonnen met aandelen HAL te kopen en heb meegeprofiteerd van de investeerderstalenten van de familie Van der Vorm,' zei hij tegen het *FD*.

En Van der Vorm zelf?

Quote zet de familie Van der Vorm met 8,6 miljard euro op nummer 2 op de exclusieve ranglijst van de rijkste 50 Nederlandse families (nr 1 is de C & A oprichtersfamilie Brenninkmeijer). Hoe Quote tot het bedrag komt, legt men niet uit. Dat zal best een klus zijn, want HAL heeft een excentrieke structuur.

HAL Holding is gevestigd op Curaçao en is eigendom van een Trust die op zijn beurt op de Nederlandse Antillen is gevestigd. De aandelen van deze Trust zijn genoteerd aan de Amsterdamse beurs. Het Europese bijkantoor van de HAL staat in Monaco, maar het 'echte' werk doet HAL vanuit een kantoor in Rotterdam.

Vanwege de officiële vestiging op Curaçao valt HAL buiten de Nederlandse wetgeving die grootaandeelhouders dwingt om zich bekend te maken. Toen deze wetgeving werd ingevoerd, in 1992, noemde HAL wel namen van grote beleggers. Zij heetten BEMA, Blanca Flor en de Zwarte Bergen, allen gevestigd op de Antillen. Goed afgeschermd van pottenkijkers.

Rijkdom heeft immers een keerzijde. Misschien angst voor ontvoeringen. Misschien angst voor de fiscus, al is het de vraag of de Nederlandse Belastingdienst en gretige politici met deze constructie iets kunnen beginnen. Overigens: de keuze voor de Trust, Curaçao en de Antillen kan ook een relict zijn uit de Koude Oorlog.

Droom, daad en verre bergen

Maar met geld en economische invloed is nog niet alles gezegd. De HAL mag dan zakelijk gezien geen charitatieve instelling zijn, de familie Van der Vorm is dat in Rotterdam wel degelijk. De door de familie gesteunde stichting Droom en Daad streeft, zegt de website, belangeloos 'naar zoveel mogelijk blije bewoners en bezoekers van de mooie stad Rotterdam'. Een van de projecten is een landverhuizersmuseum.

Via een andere stichting, genaamd De Verre Bergen, wilde de familie helpen bij de realisatie van het nieuwe Feyenoord Stadion, maar dat staat stil. Verre Bergen stak wel 27 miljoen euro in het nieuwe collectiedepot van museum Boijmans Van Beuningen. De stichting spendeert verder jaarlijks gemiddeld 14 miljoen euro in welzijnswerk in Rotterdam. Van schuldhulpverlening voor gezinnen met jonge kinderen die in problemen zijn gekomen tot steun aan onderwijs en de huisvesting en integratie van 200 Syrische statushouders.

Uit de schaarse cijfers valt op te maken dat het vermogen van De Verre Bergen substantieel moet zijn, maar nergens is een concreet bedrag te vinden. Wie weet heeft de familie een gift in de vorm van HAL-aandelen gedaan aan hun 'eigen' stichting die de fiscale Anbi-status heeft.

Periodieke, vastgelegde giften waren tot vorig jaar onbeperkt aftrekbaar van de inkomstenbelasting. Ongeveer 140 particulieren gaven jaarlijks op deze manier meer dan 250.000 euro. Maar staatssecretaris Marnix van Rij (Belastingen, CDA) vond dat te gortig. Te veel kans op misbruik. Hij heeft de aftrekpost gelimiteerd tot 250.000.

Menno Tamminga *is economisch columnist van Wynia's Week. Eerder was hij redacteur en columnist van het Financieele Dagblad en NRC Handelsblad.*

Wynia's Week *wordt mogelijk gemaakt door de vrijwillig betaalde abonnementen van de lezers. Doet u al mee? Doneren aan Wynia's Week kan* ***HIER****. Hartelijk dank!*